

in vergadering der ge-
licht daarin
haar orga-
ke, en dus
2 op aarde,
lan tot een
vergadering

er op aarde,
het alle ge-
stelijk ver-
en andere
us en door
in kerken

19. van het
an het Ge-
n vanzelf
in de zaken

anders, en
en anderen
at voor ons
saamverga-
volgt hier-
n handelen
de voor alle
n door den
gaderings-
el of hierar-
tusschen-

leid nu wor-
dien regel
worden.
lat het De-
te. De éne
vergadering
de vergade-
ere lijn, om
rken te ko-

vergaderin-
alle men-
zoo zou er
gevoeligen
zooveel in-
t bijeenwo-
n op één
onden zoo
in Amster-
een kerk,

lechts één
rige negen
ind. Daar-
die plaat-
st in de eer-
stige ge-
synode-Ge-

schap, dat
antschap
hap er van
d der zaak
r oorzaak.
e, een voor-
naam van
s iets gaat

a den ker-
te Classis,
e afgevaar-
en, con-
ciaal in de
maal. Deze
i niet uit
maar niet
is blijven,
gaan niet.
gezonden,
rheid ont-
die den last
n inhoud.
n kan al-
n van het
ngs de vele
te vergade-
n Synode-
ille kerken

t volstaan.
ering moet
le kerken,
n aangele-
ken saam.
angelegen-
anne tijds
aan zonder
dit het op
mode-Pro-

heden lee-
angelegen-
open, en
tadige ver-
re aange-
uitvoering
s lang uit-

assis, zulk
-Generaal,
e uit haar
deze aan-
gen of af-
toemt dan
sonen, aan
wijst wat
hun op-
de te bren-
woorden,
-Generaal,
zullen bij-

Deputaten

ren.

lic achten
elenfiguur
r op een
et.
zich.
nakel, en

zoo ook in de Tempel, door God zelven
geboden was.

Daarom toch behoorde allerlei beeld,
van dingen, die boven de aarde, op de aarde
en onder de aarde zijn. Beelden van cheru-
bijn, beelden van runderen, beelden van
bloemen en ranken en zooveel meer.

Dit alles nu zou geheel ongeoorloofd zijn
gewees, indien het Tweede gebod zoo ware
te verstaan en op te vatten geweest, dat in
de plaats der samenkomst geen enkele afbeel-
ding van enig creatuur mocht gezien worden,
want het Tweede gebod zegt uitdrukkelijk:
„Gij zult u geen gesneden beeld maken
noch eenige gelijkenis, van hetgeen dat
boven in den hemel is, noch van hetgeen
onder op de aarde is.”

Nu waren intusschen de cherubijnen een
beeld, een gelijkenis van iets dat in den
hemel was, de runderen en bloemen en
granaatapelen waren een beeld en een
gelijkenis van iets dat onder op de aarde
was, en nachts was het geboden dat
deze in den tempel alzoo zijn moesten.

Hieruit blijkt dus, dat wie zoo het Tweede
gebod uitlegt, het anders uitlegt dan *God
zelf*, en het alzoo valscheit uitlegt.

Het Tweede gebod is één in zijn twee
deelen. Ge mocht geen beeld of gelijkenis
van eenig creatuur maken, om het te aan-
bidden en er u voor neder te buigen.

Maar het Tweede gebod verbiedt volstrekt
niet, dat ge van allerlei creatuur in den
hemel en op aarde, een beeld of gelijkenis
maken of hebben zult.

Dit laatste gevoelen is niet het gevoelen
van de Heilige Schrift, en dus ook niet van
onze Gereformeerde vaders, die aan den
kansel en op het orgel en op de venster-
glazen allerlei beeld en gelijkenis lieten of
aanbrachten. Wat ze weerden en banden was
uitsluitend al zulk beeld, dat verleidde tot
beeldenverering.

Maar dit gevoelen is het wangevoelen van
de Mahomedanen of Turken, die het Tweede
gebod in dien letterlijken zin opvatting,
noch op de wanden, noch als ornament,
noch in hun dienst iets ook maar toelaten,
dat lijkt op eenig creatuur.

Ze hebben daarom toch wel ornament,
maar louter wat men noemt lineair-ornament,
dat is sierfiguren uit lijnen bestaande.

Althans over dit punt kan alzoo onder
ons geen geschil rijzen, of heeft men ooit
gemerkt, dat er ook maar iemand was, die
omdat er een figuur van een engel of van
den harpenaar op het orgel was aangebracht,
daarom die figuur ging vereeren?

Immers neen!

Onze Eeredienst.

XXIII.

We komen nu tot de „vergaderplaatsen”.
Een woord waarop we nadruk leggen,
omdat juist dit woord het karakter uit-
drukt, dat deze kerkgebouwen dragen
moeten.

„Vergaderplaatsen”, niet „heilighdommen”.
Het verschil tusschen beide springt in
het oog.

Op Sion stond niet een vergaderplaats,
maar een „heilighdom”, een „tempel”. Er
was op Sion een Heiligheid, er was de
Arke des Verbonds, en boven deze Arke
de tegenwoordigheid des Heeren HEEREN,
tusschen de Cherubijnen. Bij dit Heilige
werd het offer bediend. Voor deze be-
diening van de offerande was een korps
priesters ingesteld, onder de leiding van
den hogepriester. En het volk stond van
verre in den Voorhof, om deze bediening
in het Heilige aan te zien, en er zich
met zijn gewaarwordingen en gevoelens
meê te vereenzelvigen.

Voor ons nu is er ook een „heilighdom”,
maar dat heilighdom is niet meer op aarde.
Christus voor ten hemel op en is door het
voorhangsel ingegaan in een beteren taber-
nakel, die niet met menschenhand gemaakt
is. In dat heilighdom bedient Christus het
altaar. En alle geloovigen op aarde staan
in den voorhof hier beneden, ziende op
wat daar boven geschiedt, en met hun ge-
waarwordingen en gevoelens zich met de
bediening van het heilige daarboven in
den hemel vereenzelvigende.

De zaak in Oud en Nieuw Testament
blijft dus één. Beide malen een heilighdom,
beide malen een priester die het Heilige
bedient, beide malen een offerande die
wordt opgedragen, en beide malen de
geloovigen die het aanschouwen, gelooven,
en er zalig in zijn. Alleen maar met dit
verschil, dat in het Oude Testament het
Heilige op Sion stond, en dat het nu ver-
plaatst is in den hemel, zoodat we op aarde
niets hebben dan een voorhof en in dien
voorhof als geloovigen saamkomen, om te
aanbidden, om in aanbidding te aanschou-
wen, en in die aanschouwing geestelijke
vreugde en vertroosting te genieten.

Wilde men dan ook aan onze kerkgebou-
wen een naam geven, die met het offer
saamhangt, dan moesten we onze kerken
noemen: Voorhoven, en het is geen geringe
fout, dat men dit denkbeeld van „voorho-
ven onzes Gods” zoo jammerlijk heeft laten
varen.

Doch eer we nader daarop ingaan, moet
geconstateerd, dat al spoedig in de Chris-
telijke kerk op aarde dit zich stellen voor
het heilighdom dat in den hemel is, werd
losgelaten, en dat men gepoogd heeft ook
onder het Nieuwe Testament een heilighdom
op aarde te hebben. Niet enkel een voorhof,
maar een heilighdom in eigenlijken zin.

Bij dat heilighdom op aarde, hoorde dan
ook een altaar op aarde, een offerande op
aarde, en een priester op aarde. Het éne
is zonder het andere onbestaanbaar. En zoo
zien we dan ook in den loop der eeuwen
in de Christelijke kerkgebouwen het altaar
terugkeeren, voor dat altaar de onbloedige
offerande van de Mis uitdenken, en den
Dienaar des Woords optreden als priester
om deze onbloedige offerande te bedienen.
Dit alles hing saam. En indien men een-

maal het denkbeeld prijsgeeft, dat ons Heil-
ghdom, ons Altaar, onze Offerande en onze
Hogepriester alom in den hemel is, en
men poogt op aarde, hier beneden, dit alles
te bestendigen, dan moet men met onver-
biddelijke noodzakelijkheid tot de leer en
de praktijk komen van wat men noemt de
Roomse kerk, naar wat, toen de Reform-
matie opkwam, de leer en de praktijk was
van geheel de Christelijke kerk in heel
West-Europa en zoo ook in ons land.

Dit punt verlieze men dus nooit uit het
oog. Op dit punt gaan de twee lijnen uit
elkaar. Is er ook onder het Nieuwe Testa-
ment op aarde een heilighdom, een altaar,
een offerande en een priesterschap, dan
moet ge de Roomse leer en praktijk vol-
gen. Blijft ge daarentegen, dat onder het
Nieuwe Testament het heilighdom, het
altaar, de offerande en het priesterschap
alleen in den hemel is, dan volgt ge
Calvijn.

Calvijn noemen we hier met name, om-
dat hij alleen de lijn zuiver en consequent
doortrekt. De Episcopale kerk van Engeland
is een inconsequente, halfslachtige
nabootsing van Rome. Zij wil ook een
heilighdom op aarde, en wil een altaar, en
ook een priesterschap, maar zonder de
offerande, wat niet aangaat. En ook de
Lutherse kerk heeft, al is het op zekere
afstand, dezelfde idee bijgehouden door
haar altaar en haar *ecclesia docens*, maar
evenzoo halfslachtig en inconsequent.

Consequent zijn slechts twee manieren
van doen. Of geen heilighdom op aarde,
maar dan ook geen priester, geen altaar,
geen offerande, en dat alles alleen in den
hemel. Of niet alleen in den hemel, maar
ook op aarde een heilighdom, mits dan ook
met altaar, offerande en priester. Het eerste
nu wil de Calvinist, het laatste wil de
Roomse. En daarom vertegenwoordigen
de Calvinisten en de Roomschers elk een
zuiver, en absoluut standpunt. Wat daar
tusschen ligt is half werk, een hinken op
twee gedachten.

Edoch, en hierop moet nu alle aandacht
gevestigd, er zijn er in de Gereformeerde
kerken ook velen, die de Gereformeerde be-
lijdenis op dat stuk niet verstaan, niet be-
grijpen en die verloochenen.

Zij gevoelen geen behoefte noch aan een
heilighdom, noch aan een altaar, noch aan
een offerande, noch aan een hogepriester,
en hebben er dientengevolge geen het minste
besef van, dat ze in de vergadering der ge-
loovigen altoos in den voorhof van het heil-
ghdom in den hemel staan, en alleen als
zoodanig vergaderen mogen.

Dit nu is irreligieus, in strijd met alle
beginselen van religie, ingaande tegen heel
de leer van Oud en Nieuw Testament, en
staat niet boven, maar beneden het Room-
sche standpunt.

Rome zegt: Een heilighdom, een altaar,
een offerande, een priester in den hemel en
op aarde. De Gereformeerde bejdt: Een
heilighdom, een altaar, een offerande, een
priester alleen in den hemel, en niet op aarde.
Zij daarentegen zeggen feitelijk: Geen
heilighdom, geen altaar, geen offerande, en
geen priester, *zoomin in den hemel als op
aarde*.

Deze nu houden een meeting, een saam-
komst, een lezing, een conferentie, of hoe
men het noemen wil. Er komen eenige
mensen saam, en nu is er een die spreekt,
en de anderen komen hooren wat hij te zeg-
gen heeft. Hij spreekt dan ook de verga-
derden uitsluitend aan als: „Mijn broe-
ders.” En sommigen drijven dat zoover,
dat ze pas ter kerke komen tegen dat de
prek begint, en soms opstaan en het ge-
bouw verlaten, zoodra de prek uit is. Om de
prek en daarom alleen is het hun te doen.
Gebod en zang komt er wel bij, maar dat
is bijzaak. Hoofdzak is en blijft de rede-
voering of toespraak. Het andere is de franje
aan het kleed, die men desnoods misken kan.

Bij hen geen sprake dan ook van een
saamhang met het heilighdom daarboven.
Aan een voorhof denken ze niet. Van wat
Christus in het heilighdom daar boven doet,
zien ze niets. Alles staat apart. Ze houden
een saamkomst, ze hooren een rede aan,
en daarnaast loopt de dusgenaamde gods-
dienstverering af.

Twee Hospitalen.

In verband met de voorloopige regeling
van het Hospitaal te Djocja, die we een
vorig maal afdrukten, deed het ons ge-
noegen, uit een schrijven van Ds. Adria-
naus te zien, dat feitelijk ook zijn advies
met het grondtenkbeeld van deze regeling
overeenstemt.

Hij toch schreef aan de Deputaten van
den Medischen dienst:

„Door dezen wensch ik U een antwoord te
geven, op uw vriendelijke verzoek om advies,
in uw brief d.d. 23 Jan. l.l. mij gedaan. Op grond
nu van woorden: „advies in zake de plaats
van vestiging van de Med. dienst” beschouwd
in verband met uw verdere toelichting, kan ik
mij niet anders voorstellen dan dat gij bedoel-
det, dat ik mij vóór het geven van advies zou
indrukken, hoe de Med. dienst in het „Rapport
in zake de Zending” wordt beschreven; in welk
verband zij daar wordt gezet met de andere
diensten; en hoe in de voorstelling van wat het
Zendingswerk „moet worden” wordt voorgesteld,
dat in de hoofdplaats het hospitaal moet zijn
met een georganiseerde ziekenverpleging over
het geheele terrein, waarop de Zending zal wor-
den geconcentreerd. Nu kan ik tot op heden niet
anders zien, dan dat de beslissing over de
plaats van vestiging van de Med. dienst in zich
sluit een beslissing over het terrein, waarop de
Zending na den overgangstijd zal worden ge-
concentreerd. Ik kan mij toch niet voorstellen,
dat de broeders in Holland *in* een of andere
plaats een hospitaal zullen laten bouwen voor
een 20 of 30.000 gulden, zonder zich de vraag
te stellen of dat hospitaal over eenige jaren
wel is gelegen in het dan gekozen stuk van ons
tegenwoordig arbeidsveld, waarop de arbeid zal
worden geconcentreerd. Immers in de „voorstel-
ling van wat het Zendingswerk moet worden”

wordt het zoo voorgesteld, dat het hospitaal
moet komen in de hoofdplaats van het terrein,
waarop de arbeid zal worden geconcentreerd.
Daar wordt ook voorgesteld, dat dit hospitaal
niet op zich zelf zal staan, los van de overige
ziekenverpleging, maar het middelpunt zal wezen
van een georganiseerde ziekenverpleging over
het geheele Zendingsterrein, dat dan ter be-
reiking is gekozen. Ik acht het daarom nood-
zakelijk om bij de keuze van de plaats van
vestiging van de Med. dienst dit in het oog te
houden, opdat niet later of een f 30.000 is
weggeworpen of onze Zending moet gecon-
centreerd worden op een stuk van ons tegenwoor-
dig arbeidsveld, dat ter bereiking van het doel
der Zending niet zoo gewenscht is als andere
stukken, maar dat nu eenmaal *rept* genomen
worden, omdat het hospitaal er al staat. Ik ga
dus bij het geven van mijn advies aan U uit
van de gedachte, dat de keuze van de plaats
van vestiging van de Med. dienst in zich sluit
een keuze van het terrein, waarop de Zending
zal geconcentreerd worden. Ik ga echter niet
alleen van die gedachte uit, maar rekenende met
het feit, dat op de Synode van Middelburg, blij-
kens de Acta blz. 79—80, is uitgesproken, dat
die concentrering volstrekt niet in zich sluit een
prijsgeven van het verkregene, ook door de
overname van het arbeidsveld der Ned. Geref.
Zendingverg., ga ik van de gedachte uit, dat bij
de keuze van het stuk, waarop de Zending zal
geconcentreerd worden, *allereerst* dient gerekend
te worden met de verplichting, die *er krachtens
die overname op de Geref. Kerken rust*. En die
verplichting is niet gering te achten. Uit het
rapport toch van de deputaten Lion Cachet,
Janus en Kenchenius; uit de afzonderlijke stuk-
ken van de hand van eerstgenoemde daarbij
gevoegd; alsook uit de notulen der vergadering
van genoemde deputaten met de zendingen
Horstman, Zuidema en wijlen Wilhelms, alles inge-
diend op de Synode van Amsterdam, alsmede
uit het boek „*En Jaar op Reis*,” aangebonden
aan de Synode van Middelburg, blijkt overtuigend
dat, naar het eenparig gevoelen van deputa-
ten en zendingen, de toestand van de be-
staande „Gemeenten” of groepen van geloofte
Javanen en hun kroost in het jaar 1891 al-
tereerst was, dat nu die schriklijk treurige to-
estand sinds ’91 nog niets verbeterd is, maar het
zeer, zoo mogelijk, nog erger is geworden behoeft
ik U zeker niet aan te toonen. Een voldoende feit
is het, dunkt mij, dat de Geref. Kerken dien to-
estand hebben aangevaard door de overname die geschied
is, nadat de bestand en de schuld van de Zending
daaraan haar in bezittingende stukken is bekend
gemaakt. Indien nu de Geref. Kerken, na op de
Synode van ’96 nadrukkelijk te hebben uitge-
sproken, dat de voorgestelde concentrering
van den arbeid volstrekt niet in zich sloot
prijsgeven van het verkregene door de overname,
zich niet *allereerst* aan dien schriklijken to-
estand laten gelegen liggen, door maar vermogen
die groepen geloofte Javanen en hun kroost
onder degelijke bearbeiding te nemen, zullen
zij zich naar mijne vaste overtuiging *schandelijk
besondigen tegenover God en menschen*. Er zou
mijns inziens geen zegen kunnen verwacht wor-
den op nieuwen Zendingarbeid, indien niet
naar vermogen wordt goed gemaakt wat bedor-
ven is, door daar allereerst krachtig te gaan
arbeiten, waar nu sinds 30 jaren een evangelie
is verkondigd (ik bedoel in Zuid-Bagelen), mee
onder de vlag van Geref. Zending, wat eigenlijk
geen Evangelie kan genoemd worden. Ik gevoel
iets van de ontzettende schuld der Zending aan
den allertreurigsten toestand van die duizende
geloofte Javanen en hun kroost, die Christenen
heeten, maar het niet zijn *en die zoo met een
ingebeld hemel ter helle varen*, omdat zij geen
kennis van het Evangelie der zaligheid hebben.

Het bloed der arme dualende zielen zal ook
van de hand der Geref. Kerken getuigt worden,
als zij nu na de overname, zich niet opmaken
om naar haar vermogen, nu toch eindelijk een
Evangelie te laten prediken, vooral in Zuid-
Bagelen, waar sinds meer dan 30 jaar wellicht,
maar ach zoo weinig van het Evangelie is ver-
breid en dat weinige nu dreigt verliest te worden
onder de duistelingen. Daar in Zuid-Bagelen staan
de meeste deuren open en zijn ze het langst
open in vergelijking met de andere Residen-
tieden (en ditzelfde geldt na Bagelen het eerst van
Djocjakarta, in vergelijking met de overige Re-
sidentieden) dus daar moeten de kerken nu ook
haar Dienaren het eerst laten ingaan. Doen de
kerken dat niet dan worden zij m.i. ontrouw
aan de bij de overname gemaakte afspraak en
hoe zou er dan zegen kunnen rusten op den
nieuwen Zendingarbeid? Daarom broeders:
Als mij de vraag gesteld wordt: „waar moet
naar de nu aangenomen beginselen de Zending
der Geref. Kerken gedreven worden, opdat het
voorgestelde doel door haar bereikt worde, en
zich zij van de op haar genomen verplichting
bij de overname naar vermogen kwijte?” zou ik
het volgende antwoord geven: Kiest zulk een
stuk van het tegenwoordig arbeidsveld, dat de
krachten der Geref. Kerken niet te boven gaat,
waarin de streek, die het langst onder eenige
bearbeiding geweest is, begrepen is, waarin de
meeste bestaande gemeenten, dicht bij elkander
gegroepd zijn, waarin het centrum van het
Sadrachianisme n.l. Karangjasa ligt, en de
meeste kracht oefent, waarin de beste verkeer-
middelen zijn, waarin de bevolking het dichtst
is, zoodat de meest mogelijke menschen onder
bereik vallen, waarin het hart van Java klopt,
waarin de oorspronkelijke religie nog het zu-
iverst bewaard is en de meeste aanhangers vindt,
waarin de Islam met zekere veerkracht optreedt
en van waaruit het gemakkelijk de bestaande
gemeenten in het overige deel van het tegen-
woordig arbeidsveld te bereiken zijn, om, zoo-
lang geen andere Zendingen zich daar vestigen,
ze wat te verzorgen.

Zulk een stuk acht ik dat gevonden wordt
in Z-Bagelen, en het daaraan grenzende Z-Djoc-
jakarta tot aan de hoofdstaal en de stroom in
het noorden van Djocjakarta die wordt doorge-
sneeden door den grooten weg van Djocja naar
Magelang. Op de kaarten van beide Residen-
tieden is te zien, dat die streek juist de dichtst
bevolkte vlakte omvat, het overige bergachtige
gedeelte uitsluitend. In die streek is meer dan
de helft der bestaande „gemeenten” gelegen,
die is geheel doorsneden door een spoorlijn
(de stroomtram van Djocja naar Magelang is
weltra gereed en loopt langs den grooten weg
van Djocja naar Magelang). Daarin is ook
Karangjasa (door tal van gemeenten omgeven)
gelegen, ’t centrum, waar tot op den huidige
dag drie of vier maal per jaar van 300 tot 500
afgevaardigden uit geheel Midden-Java bijeen-
komen om elkaar te sterken in hun pseudo-Christen-
dom. In dat deel van Bagelen treedt blijkens
het groot aantal Mohammedaansche godsdienst-
scholen, met duizende leerlingen en het groot
aantal hadji's en het aantal lieden, die jaarlijks
naar Mekka trekken om hadji te worden (men
zie voor de opgave hiervan de koloniale ver-
slagen) de Islam ongetwijfeld met zekere veer-
kracht op. Immers in dat gedeelte van Bagelen
zijn vier Pangoloes gevestigd en achtien Naibs
(onder pangoloes) en honderden kaums of mo-

dins, want zooveel desa's als er zijn, zooveel
van die Mohammedaansche dorpsgeestelijken
zijn er ook. Daarenboven bevinden zich in
dat deel van Bagelen, behalve Gouvernements-
midjids, verscheidene midjids hier en daar
in de desa's, wat een soort van vrije midjids
zijn, uit eigen middelen gebouwd, en waaraan
geen Pangoloe of Naib door het Gouverne-
ment gesalarieerd dienst doet, maar een of andere
hadji toch de eerste virol speelt en zoodoende
vormen die vrije midjids ook zooveel centra's
voor Islamitische propaganda. Waar nog bij
komt dat er in die streek van Bagelen weinig
desa's zullen zijn, waarin niet één of meer
(soms zelfs een vrij groot getal) santri's wonen.
Dat zijn lieden die op de bovengenoemde gods-
dienstscholen geweest zijn en die de Mohamme-
daansche geboden vijfmaal daags doen, die zich
veel daarom als rein beschouwen in onder-
scheiding van het andere desavolk, dat niet die
ghebeden doet. Die lieden leven meest op kosten
van de bevolking evenals de hadji's, zij komen
bij de begrafenissen, geboortefesten en tal van
dergelijke gelegenheden, bij de lieden uit den
Koran lezen en geboden doen tegen betaling,
moeten een lekker maal hebben en een goeden
voorraad eten mee naar huis. Het door mij
aangegeven deel van Djocjakarta behoort tot de
centrale en invloedrijke gedeelten van Midden-
Java, het sluit de Residentie van den Sultan
in, met haar groote bevolking en talrijke Ja-
vaansche adel, die uitgebreide relatien over heel
Midden-Java heeft.

In die hoofdstad en ook daarbuiten zijn tal
van gecroosde doekens, die nog het Javanisme,
de oorspronkelijk religie aanhangen en verber-
den. Zoolang de losgelaten deelen van ons tegen-
woordig arbeidsveld nog niet door andere Zen-
dingen bezet zijn, kon van uit Bagelen wat
gezag worden voor de gemeenten in Banjomas
en Tegal en van uit Djocjakarta voor de gemeen-
ten in Kedoe en Pekalongan.

Kiezen nu de Kerken op de Synode van
Groningen dat stuk van het tegenwoordig ar-
beidsveld om dat successievelijk te bezetten,
zich aansluitende aan het nu bestaande te
Poerworedjo, dan is het niet geraden om aller-
eerst in Djocja een hospitaal te bouwen, maar
ligt het voor de hand dit in Zuid-Bagelen te
doen, hetzij in Poerworedjo, hetzij in Koetardjo.
Temeer wij het toch niet mogelijk zal zijn om de
gehele ziekenverpleging over dat gehele stuk
te organiseren in verband met één hospitaal,
als dat gelegen is aan het eind van het arbeids-
veld in de stad Djocja. Ik zou daarom advi-
seeren om op dat terrein twee hospitalen in te
richten, een in Zuid-Bagelen en een in Djoc-
jakarta, en dan om die twee hospitalen als centra
de twee ziekenverplegingen te organiseren,
respectievelijk voor de twee helften van dat
arbeidsveld en aangezien de stad Djocja dan
mettertijd zeker een centrum zal worden, zoodat
dat in de „Voorstelling” in het rapport in
zake de Zending wordt voorgesteld, alsook wij
die stad zeer volkrijk is zal daar dan het groote
hospitaal moeten komen, ook met het oog
op een mettertijd zeker onmisbare opleiding-
school voor Javaansche Christendokters.”

Ook Ds. Adriaanse bepleit alzoo het
denkbeeld van twee hospitalen, één te
Djocja, en één in Bagelen, en de belang-
rijkheid van Djocja wordt ten volle door
hem erkend.

Verschild kan dus alleen rijzen over de
vraag, waar het eerste hospitaal zou kom-
men, en zoo de kerken zelve uit de Zen-
dingskas dit eerste hospitaal bekostigen
moeten, zou er allicht veel voor te zeggen
zijn geweest, om eerst in Bagelen te be-
ginnen, wijl in Bagelen onze meeste
kracht zit.

Nu daarentegen het eerste hospitaal
niet uit de Zendingkas gebouwd wordt,
maar onverwachte gaven van particuliere
zijde liertoe in staat stelden, lag het voor
de hand, dat men Bagelen openliet om
er het hospitaal te bouwen, dat straks
de kerken zelve zullen zetten; en dat men
nu begon met Djocja.

We hopen nu maar dat de Medische
Deputaten er in slagen zullen, om op goede
en sekure manier een contract van erfpacht
met den sultan van Djocja te sluiten, waarin
duidelijk gestipuleerd wordt, dat we het
recht hebben om op het terrein van het
hospitaal ook een kerk te bouwen, en er
den Dienst des Woords te vestigen.

Dat contract behoort uiteraard door een
Indisch rechtgeleerde in stippen en juisten
vorm te worden opgemaakt, overmits er
veel aan hangt, dat alle eisch van het
Indisch recht erin in acht worden genomen.

Maar hiervan worde dan ook onverwijld
werk gemaakt, en inmiddels mogen de
broeders en zusters, die voor de Zending
een warm hart hebben, en van God mid-
delen ontvingen, uitkomen met de offerande,
om de ontbrekende som voor het eerste
hospitaal vol te maken.

Voor Kootwijken Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: VAN N. N.
te Pitten f 5.

Ontvangen door Ds. H. W. VAN LOOK, van
15 November 1888 tot 15 Maart 1889: Door
br. Swers, van Mej. R. f 5 en Mej. G. J.
f 1; uit het busje van Mej. Harlaar f 4, idem
f 5; van L. G. W. f 5; Th. J. f 1; H. A. H.
f 5; S. v. d. H. f 2; Schu. f 2; door b. b.
diakenen te Amsterdam, van N. M. L. f 10,
idem f 2, idem 10.25, idem van L. R. f 10;
door het college van collectanten te Amsterdam
f 10; van N. N. f 15; Mej. J. te Z. f 2; D.
te M. f 3; Dr. H. te Z. f 3.50, iemand te H.
f 10; door de Financiële Commissie des Ker-
kerads te Amsterdam, van W. d. L. f 10; uit
de schoolcollecte te Amsterdam f 5; uit het
busje van br. Swers f 5; door Ds. B. van
Schelven, van W. J. C. f 5; van K. v. B. te
N. f 2.50; van den zusterkrans „Martha” te
Amsterdam f 2.50; van P. 41 te Baarn f 5.

Uit de Pers.

Voor ditmaal een uittreksel uit een preek van
Talmage over Psalm 68: 11.
We lezen daar:

De zonde is de hardkoppigheid van alle werkbare-
ters. Erger dan Pharao, houdt zij ons voortdurend aan
te slaven en sloven, — slaven en sloven in een al-
terverderendsten dienst; maar naar verloop van
eenigen tijd komt Jezus, en zegt Hij: „Laat *Mijn
volk trekken*,” en dan gaan wij van tusschen de
steenoven der zonde in de heerlijke vrijheid des
Evangelies over; wij trekken de reine kleederen

eenzer Christelijke belijdenis aan, en wanneer wij
eindelijk en ten laatste optijten naar het warme
nest, dat God voor ons in den hemel heeft toebe-
reed, dan zullen wij daar sierlijke ankomen dan
een duif, welker vleugelen bedekt zijn met alver,
en welker vederen met geluven goud.

En nu ga ik iets prediken, dat sommigen uwer
niet gelooven, en dat is: dat het prachtige ste-
raad in den goddienst van Jezus Christus bestaat.
Er zijn een groote menigte menschen, die den gods-
dienst voor heel iets anders aanzien, dan hij in wer-
kelijkheid is. De reden waarom de menschen den
Bijbel veroordeelen, is hierin gelegen, dat zij den
Bijbel niet verstaan, — zij hebben hem niet be-
hoorlijk onderzocht. Dr. Johnson zeide, dat de on-
geloofige wijzejer David Hume aan een predikant
in het kerkje Durham verklaarde, dat hij het
Nieuwe Testament nog nooit nauwkeurig onderzocht
had, en er toch zijn zinsche leven tegen had ge-
streden. Walley, de sterrenkundige, gaf zijn onge-
loof en twijfelacht aan Sir Isaac Newton te ken-
nen, en Sir Isaac Newton zeide: „Welnu, mijnheer,
ik heb de zaak bestudeerd, en dat hebt gij niet
gedaan; en ik schaan mij er over, dat gij, die
een wijzejer beweert te zijn, kunt goedvinden iets
te veroordeelen, dat gij nooit bestudeerd hebt.”
En zoo verwerpen de menschen den godsdienst van
Jezus Christus, omdat zij dien in werkelijkheid nooit
of nimmer bestudeerd hebben. Zij denken dat het
iets minder verstandelijks is, iets waarvan zij toch
niets zouden hebben, iets huichelachtigs, iets fan-
tischs, iets tergenstondes, terwijl het in waar-
heid zoo vroolijk en zoo schoon is, dat gij het kunt
vergelijken met een distelkink, dat gij het kunt ver-
gelijken met een roodorstje, dat gij het kunt ver-
gelijken met een duif, welker vleugelen bedekt zijn
met alver en welker vederen met geluven goud.

Maar hoe gaat het, wanneer een jonkman een
Christen wordt? In al de Vereenigen waarvan
hij lid is, en in al de handelsschepen waar hij be-
kend is, worden de hoofden bij elkaar gestoken.
Men roept: „Wat is dat zonde en jammer, dat een
jonkman die zulke prachtige vooruitzichten had,
door die Christen zoo bedorven moest worden,
dat hij al zijne wereldsche vooruitzichten verliest
voor iets dat voor het oogenblik geen bijzondere
waarde heeft!” Hier is een jonge vrouw, die een
Christen wordt; hare stem, haar gelat en hare
manieren worden in alle gezellige kringen bewon-
derd. En nu gaat door heel de voorname wereld
het geruis: „Wat is het toch zonde en jammer,
dat zulk een schitterend licht uitgedoofd moest
worden; dat zulk een bevallige gang kreupel moest
worden; dat zulk wereldsche vooruitzichten moes-
ten worden vernietigd!” — Ach mijne vrienden,
het kan bewezen worden, dat de wegen van den
godsdienst wegen zijn van heerlijkheid, en dat al
zijn paden vrede zijn; en dat de godsdienst, wel
veel van donker en naargeestig en tranenrijk
terugstond tot zijn, iets opgeruimd en iets schoons
is, sierlijker dan een duif, welker vleugelen bedekt
zijn met alver en welker vederen met geluven goud.

Zie, in de eerste plaats, wat de godsdienst wil
doen voor eens menschen hart. Ik vraag uitt, hoe
blijmoedig iemand van nature kan geweest zijn
vóór zijne bekeering; maar de bekeering verheft
hem tot een hoger peil van blijmoedigheid. Ik zeg
niet, dat hij zooveel luidert zal lachen; ik zeg
slechts, dat hij afstand zal doen van eenige soor-
ten van vroolijkheid, waarvan hij zich vroeger over-
gaf; maar er komt een gezonde vroolijkheid, wel
veel van donker en naargeestig en tranenrijk
terugstond tot zijn, iets opgeruimd en iets schoons
is, sierlijker dan een duif, welker vleugelen bedekt
zijn met alver en welker vederen met geluven goud.

Nu is hij voorspoedig, nu heeft hij een hoog sala-
ris, nu bezit hij een sierlijke kleeding, nu heeft hij
aangename vrienden, nu beschikt hij over meer
geld, dan hij kan besteden; alles gaat vroolijk
en wel met hem. Maar de nood komt, — er zijn
vele jongelieden in dit bedochu deze ure, die op
grond van hun eigen ervaring kunnen getuigen,
dat jongelieden somtijds in nood en ellende komen.
— Zijne vrienden zijn verdwenen, zijn salaris is
verdwegen, zijne gezondheid is verdwenen, hij
daalt al lager en lager. Hij wordt somber, norsch,
twistziek, menschenversch, hij